

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS

TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2001 M. GEGUŽĖS 22 D.
NUTARIMO NR. 594 „DĖL TESTAMENTŲ REGISTRO NUOSTATŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP-23-868)(TAIS NR. 23-2952(2))

Nr.
Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreipiame dėmesį, kad dalis Projektu siūlomo teisinio reguliavimo nuostatų stokoja įstatyminio pagrindo. Nors praeityje keičiant Testamentų registro nuostatus (toliau – Nuostatai) ne kartą (Vyriausybės Teisės departamento 2015 m. spalio 23 d. išvados Nr. NV-3420 1 pastaba, 2015 m. gruodžio 3 d. išvados Nr. 3870 1 pastaba ir t.t.) buvo pažymėta, kad aukštesnės teisinės galios teisės akto – Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) – nuostatos nenumato teisės normų, susijusių su teise paduoti pareiškimą dėl palikimo priėmimo ar atsisakymo *ne palikimo atsiradimo vietos notarui*, taip pat dėl paveldėjimo teisių *perleidimo, paveldėjimo bylos siuntimo* kitam notarui ir kitų veiksmų, kurie pagal Nuostatus registruojami Testamentų registre (toliau – Registras). Nesant atitinkamo įstatyminio reguliavimo, svarstyтина, ar siūlomų Projektu tinkamai užtikrinamas teisės aktų hierarchijos laikymasis. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad iš teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos, inter alia reiškiantis, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, be kita ko, poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykius, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymais. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad įstatymuose nustatomos bendro pobūdžio taisyklės, o poįstatyminiuose teisės aktuose jos gali būti detalizuojamos, gali būti reglamentuojama jų įgyvendinimo tvarka (inter alia 2014 m. gegužės 9 d., 2015 m. balandžio 16 d., 2020 m. gruodžio 7 d. nutarimai). Notarų veikla privalo būti itin skaidri ir aiškiai reglamentuojama, todėl Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 12 straipsnis atkartoja teisės aktų hierarchijos principą, kad *notarai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Notariato įstatymu ir kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro teisės aktais ir Notarų rūmų nutarimais bei kitais teisės aktais*.

Papildomai pažymėtina, kad Projektu keičiamų Nuostatų 5 punkte nurodyta, kad sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos 1972 m. gegužės 16 d. Konvencijoje dėl testamentų registravimo sistemos sukūrimo (toliau – Konvencija), kurią Lietuvos Respublika yra ratifikavusi, tačiau CK Penktosios knygos nuostatos nėra suderintos su Konvencija, o pačioje Konvencijoje taip pat nėra nuostatų, jog ji taikoma tiesiogiai (priešingai, kai kurios nuostatos teikia nuorodas į nacionalinį reguliavimą, pavyzdžiui, Konvencijos 5, 7 straipsniai ir kt.).

Atkreipiame dėmesį, kad kitose CK dalyse (pavyzdžiui, Pirmosios knygos 1.34 ir 1.36 straipsniuose, Trečiosios knygos 3.224 straipsnyje ir kt.) pateikiamos nuorodos į konvencijas, siekiant aiškaus teisinio reguliavimo jas taikant praktiškai. Siekiant užtikrinti teisinį aiškumą ir teisės aktų hierarchijos principo laikymąsi, siūlytina pirmiausia patikslinti įstatyminių teisinį reguliavimą ir tik tuomet teikti tvirtinimui atnaujintus Nuostatus.

2. Siūlytina patikslinti Nuostatų II skyriaus pavadinimą, laikantis Registrų steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 881 „Dėl Registrų steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 12.2 papunkčio reikalavimų („*teisės ir pareigos*“).

3. Taip pat siūlytina patikslinti Nuostatų 11.1 papunktį, detalizuojant, kokie asmens duomenys (*Registre tvarkomi* ar visi) tvarkomi. Šiuo aspektu siūlytina patikslinti ir Nuostatų 11.17 papunktį („sunaikinti visus asmens duomenis...“).

4. Svarstyтина, ar Nuostatų 11.9 papunktis neturėtų būti formuluojamas kaip atskiras pavedimas ir (ar) netgi atskiras teisės aktas, nes jame vartojama formuluotė „*Registro valdytojo vardu*“ suponuoja, kad Registro tvarkytojas turi Registro valdytojo pavedimą ar įgaliojimą atstovauti. Siūlytina papildomai įvertinti šią nuostatą ir, siekiant užtikrinti aiškumą, ją patikslinti.

5. Siūlytina sukonkretinti visame Nuostatų 11 punkte (11.10, 11.12 papunkčiuose ir t.t.) vartojamą formuluotę „*padėti*“, nes nėra aiškus jos turinys. Atkreipiame dėmesį, kad šiame punkte nurodomos Registro tvarkytojo pareigos („*privalo*“), tad jos turėtų būti formuluojamos aiškiai ir suprantamos vienareikšmiškai, pavyzdžiui, *prisidėti įgyvendinant, užtikrinti* ir pan.

6. Svarstyтина, ar Nuostatų 11.10 papunktyje vartojama formuluotė „*vykdyti pareigas*“ atitinka Reglamento (ES) 2016/679 32 (jame nurodytos priemonės), 35 (jame nurodoma, kad atlieka vertinimą) ir 36 (jame nurodoma, kad konsultuojasi) straipsnių esmę. Siūlytina papildomai įvertinti šią nuostatą ir, siekiant užtikrinti aiškumą, ją patikslinti.

7. Siūlytina patikslinti Nuostatų 11.16 papunkčio nuostatas, numatant „taikyti *visas* reikiamas <...> priemones“.

8. Atkreipiame dėmesį, kad Nuostatų 14 punkte vartojamos skirtingos sąvokos ir formuluotės – *palikėjas* ir *testatorius*, *pateikti* ir *paduoti* pareiškimą, *pareiškėjas* ir *palikimo atsisakęs asmuo* (ir nevartojama – įpėdinis), kurios neatitinka CK Penktojoje knygoje vartojamų sąvokų ir formuluočių. Siūlytina patikslinti Nuostatų 14 punktą šiuo aspektu ir suderinti terminologiją su vartojama CK, siekiant užtikrinti teisės aktų sistemiškumą.

9. Siekiant užtikrinti aiškumą ir skaidrumą, siūlytina papildomai įvertinti ir patikslinti Nuostatų IV skyriuje numatomus terminus, kai kuriuos iš jų numatant kaip ilgiausius leistinus terminus veiksams įvykdyti, kaip pavyzdžiui, patikslinti Nuostatų 21 punktą – testamentas įregistruojamas *ne vėliau kaip* per vieną darbo dieną.

10. Svarstyтина, kaip praktikoje galėtų veikti Nuostatų 22, 36, 41, 45 ir kitų punktų nuostatos – „*pateikti ne visi* <...> *nurodyti duomenys*...“, kai nepateikus visų duomenų registrai paprastai techniškai neleidžia užbaigti registravimo ir suformuoti bei pateikti pranešimo. Siūlytina patikslinti šias nuostatas ir (ar) pateikti papildomą informaciją apie tai teikime.

11. Redakciniu aspektu būtina patikslinti Nuostatų 44 (susidariusios pastraipos) ir 64 (trūkstamas žodis pabaigoje) punktus.

12. Atkreipiame dėmesį, kad paveldint pagal testamentą įpėdiniais gali būti ir juridiniai asmenys, todėl siūlytina papildomai įvertinti būtinybę papildyti Nuostatus (pavyzdžiui, po 65

punkto) dėl Registro gaunamų duomenų iš Juridinių asmenų registro, kuris yra minimas Nuostatų 79.2 papunktyje.

13. Siūlytina patikslinti Nuostatų 102 punkte pateiktą nuorodą į Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu patvirtintą dokumentą, kuris yra žemesnės teisinės galios teisės aktas. Laikantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 77 punkto, aukštesnės teisinės galios teisės akte (pavyzdžiui, Vyriausybės nutarime) turėtų būti vengiama nuorodų į konkrečius žemesnės galios teisės aktus.

Teisės grupės patarėja

Renata Adomaitytė-Šliogerienė